

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ПРОПЕДЕВТИКА МЕДИЦИНИ
РОЗДІЛ «ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ»**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: Медицина
Код компонента в освітній програмі: **(ОК 27)**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна (денна)**
Рік навчання: 3
Семестр(и): **5 (осінній) /6 (весняний)**
Тип освітнього компонента: **основний**
Навчальний рік: **2026-2027**

Обсяг: **5 кредити ECTS (150 год.)**
Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття**
Підсумковий контроль: **диф. залік**
Пререквізити: «Медична біологія», «Медична та біологічна фізика; медичні інформаційні технології», «Медична хімія», «Біоорганічна хімія», «Анатомія людини», «Гістологія, цитологія та ембріологія», «Фізіологія», «Біологічна хімія»

Кафедра/підрозділ: **пропедевтики внутрішньої медицини, медсестринства та біоетики**, Аерокосмічний проспект, 137, КНП «Міська клінічна лікарня №13» ХМР, терапевтичний корпус стаціонару, 1-й поверх, пр. Незалежності, 13, КНП Харківської обласної ради «Обласна клінічна лікарня», корпус 2, ліве крило, 1-й та 3-й поверхи

Керівник освітнього компонента: проф. **Ащеулова Тетяна Вадимівна**,
email: tv.ashcheulova@knmu.edu.ua
доц. **Кочубей Оксана Анатоліївна**,
email: oa.kochubiei@knmu.edu.ua
доц. **Кисиленко Катерина Володимирівна**,
email: kv.kysylenko@knmu.edu.ua

Сторінка освітнього компонента в Системі дистанційного навчання ХНМУ (Moodle):
<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=249>

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Пропедевтика внутрішньої медицини є однією з перших дисциплін клінічного етапу додипломної підготовки лікаря, під час вивчення якої відбувається засвоєння методів діагностики внутрішньої медицини, вивчає методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), причини та механізми їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу. Вивчення дисципліни відбувається у два логічних етапи – засвоєння основних методів фізикального, інструментального та лабораторного обстеження хворого, після чого студенти опановують основні симптоми та синдроми при найбільш розповсюджених захворюваннях внутрішніх органів та правила встановлення синдромного діагнозу

МЕТА КУРСУ: формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
- Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання.
- Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4), враховуючи вік пацієнта.
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних, інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.
- Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.
- Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
- Діяти у професійній сфері з урахуванням власної свободи й безпеки у співпраці й порозумінні з членами соціума – як фахівцями, так і нефахівцями; вміти приймати рішення самостійно, нести відповідальність за свої дії; ефективно працювати в команді, керуючись принципами лідерства та взаємоповаги.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (20 год)

1. Основні методи обстеження хворих. Розпит хворого. Анамнез хвороби.
2. Зовнішній огляд хворого
3. Обстеження хворих з патологією органів дихання : розпит хворого, огляд, пальпація і перкусія грудної клітки.
4. Аускультация легенів : основні і побічні дихальні шуми, їх діагностичне значення.
5. Обстеження хворих з патологією органів кровообігу: розпит хворого, огляд, пальпація передсерцевої ділянки, перкусія серця.
6. Аускультация серця : тони серця і їх зміна; шуми серця і їх діагностичне значення.
7. Основи клінічної електрокардіографії : принцип і методика реєстрації і аналіз ЕКГ. Основні ЕКГ-синдроми поразки міокарду (гіпертрофія, ішемія, ушкодження, некроз). ЕКГ при інфаркті міокарду.
8. Електрокардіографічне дослідження хворих з порушенням серцевого ритму та порушенням функції провідності. Основи проведення електроімпульсної терапії
9. Обстеження хворих з патологією органів травлення та гепато-билиарної системи на підставі клініко-лабораторно-інструментальних досліджень Основні симптоми та синдроми при захворюваннях шлунка та печінки. Методи клінічного, лабораторного та інструментального дослідження при гастритах, виразковій хворобі шлунка та 12-палої кишки
10. Обстеження хворих з патологією нирок на підставі клініко-лабораторно-інструментальних досліджень. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок. Симптоматологія гострого та хронічного гломерулонефриту і пієлонефриту.

Перелік тем практичних занять (68 год)

1. Схема історії хвороби. Розпит хворого: жалоби та їх деталізація, розпит по системам.
2. Анамнез захворювання. Анамнез життя.
3. Загальний огляд хворого. Діагностичне значення симптомів, виявлених під час огляду хворого.

4. Загальний огляд хворого. Огляд окремих частин тіла. Підсумкове заняття
5. Основні скарги хворих із захворюваннями органів дихання. Статичний та динамічний огляд грудної клітки. Пальпація грудної клітки
6. Перкусія легень. Методика і техніка проведення.
7. Аускультация легень: основні дихальні шуми (везикулярне та бронхіальне дихання).
8. Аускультация легень: додаткові дихальні шуми (крепітація, хрипи, шум тертя плеври. Лабораторні дослідження харкотиння та плевральної річовини.
9. Основні клінічні прояви при хронічному бронхіті та бронхіальній астмі. Хронічні обструктивні захворювання легень
10. Пневмонії: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження. Підсумкове заняття
11. Розпит та загальний огляд хворих із патологією серцево-судинної системи. Огляд та пальпація передсерцевої ділянки
12. Перкусія серця: визначення меж відносної та абсолютної серцевої тупості, ширини судинного пучка.
13. Аускультация серця: серцеві тони, їх розщеплення, роздвоєння, додаткові тони. Органічні та функціональні шуми серця.
14. Дослідження пульсу та артеріального тиску.
15. Мітральні та аоральні вади серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження.
16. Основні симптоми та синдроми при гіпертонічній хворобі та симптоматичних артеріальних гіпертензіях. Гіпертонічні кризи.
17. Ішемічна хвороба серця: основні симптоми та синдроми при стенокардії та інфаркті міокарда.
18. Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження. Гостра та хронічна судинна недостатність. Підсумкове заняття
19. Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ.
20. ЕКГ-ознаки гіпертрофії передсердь та шлуночків. ЕКГ – ознаки інфаркта міокарда.
21. ЕКГ-ознаки порушень автоматизму, збудливості міокарду.
22. ЕКГ-ознаки порушень функції провідності. Підсумкове заняття
23. Розпит та огляд хворих із захворюваннями органів травлення. Огляд та поверхнева пальпація живота.
24. Глибока ковзна методична пальпація відділів кишківника, печінки, селезінки.
25. Клініко-інструментальне та лабораторне дослідження хворих на хронічний гастрит, виразкову хворобу шлунка та 12-палої кишки. Основні симптоми та синдроми.
26. Основні клінічні та лабораторні прояви хронічних гепатитів і цирозів печінки. Підсумкове заняття
27. Основні клініко-лабораторні та інструментальні методи дослідження нирок.
28. Аналіз сечі, функціональні проби. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження сечі
29. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях нирок – гострому та хронічному гломерулонефриті та пієлонефриті.
30. Сечовий, нефротичний синдроми при захворюваннях нирок. Підсумкове заняття
31. Загальноклінічний аналіз крові. Аналіз та інтерпретація загальноклінічного дослідження крові.
32. Основні симптоми та синдроми при анеміях. Основні симптоми та синдроми при лейкозах.
33. Курація хворих
34. Контроль практичних навичок. Аналіз результатів інструментальних та лабораторних досліджень Диференційний залік.

Перелік тем самостійної роботи студента (62 год.)

1. Передаудиторна теоретична підготовка до практичних занять: теоретична та опрацювання методів фізикального обстеження хворого:

- розпитування хворих із патологією внутрішніх органів загального огляду хворого, огляду окремих частин тіла (голови, шиї, тулуба, кінцівок, грудної клітки, живота)
  - пальпації грудної клітки
  - порівняльної та топографічної перкусії легень
  - аускультації легень
  - пальпації прекардіальної ділянки
  - визначення властивостей пульсу
  - перкусії меж відносної та абсолютної серцевої тупості
  - аускультації серця
- 2. Опанування навичками проведення інструментальних обстежень:
  - спірографії та пневмотахометрії
  - реєстрації ЕКГ
- 3. Оволодіння умінням аналізувати:
  - результати дослідження функції зовнішнього дихання
  - результати клінічного аналізу крові
  - дані електрокардіографічного
  - дані ехокардіографічних обстежень
- 4. Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:
  - Роль і місце пропедевтики внутрішньої медицини серед клінічних дисциплін терапевтичного профілю.
  - Інструментальні методи дослідження органів дихання.
  - Дослідження пульсу (венозного, псевдокапілярного).
  - Основи проведення електроімпульсної терапії
  - Електрокардіографічне дослідження при комбінованих порушеннях серцевого ритму
  - Інструментальні методи обстеження серцево-судинної системи
  - Ехокардіографічне обстеження
- 5. Курація хворих із написанням анамнестичного розділу історії хвороби
- 6. Проведення обстеження показового хворого та підготовка огляду наукової літератури щодо досліджуваного випадку або Підготовка огляду літератури за однією із запропонованих тем
- а, Проведення інструментальних обстежень хворих, аналіз та узагальнення отриманих даних
- 7. Передаудиторна теоретична підготовка до практичних занять за планом практичних занять: опрацювання методів фізикального обстеження хворого
  - поверхневої пальпації живота та глибокої ковзної методичної пальпації кишківника, шлунка, печінки, селезінки, нирок
  - перкуторного визначення розмірів печінки та селезінки
- 8. Оволодіння умінням аналізувати:
  - результати дослідження шлункового вмісту та дуодентального зондування
  - результати біохімічного аналізу крові
  - результати аналізу сечі
- 9. Самостійне опрацювання тем, які не викладаються на практичних заняттях:
- 10. Інструментальні та лабораторні методи дослідження шлунково-кишкового тракту.
- 11. Геморагічні синдроми та патологія системи згортання крові. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного мікрозсідання крові.
- 12. Основні синдроми при лейкозах. Хронічний лімфолейкоз та мієлолейкоз.
- 13. Методи клінічного, лабораторного та інструментального дослідження при анеміях та лейкозах
- 14. Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інструментальні методи обстеження.
- 15. Вади клапану легеневої артерії: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження
- 16. Трикуспідальні вади вад серця: основні симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних методів обстеження
- 17. Комбіновані та поєднані вади серця.

18. Пневмосклероз. Рак легень: симптоми та синдроми на підставі клініко-інструментальних та лабораторних методів дослідження.
19. Основні симптоми та синдроми при сухому та ексудативному плевриті. Синдром дихальної недостатності при патології бронхо-легеневої системи.
20. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчовивідних шляхів: хронічному холециститі, холангіті, жовчнокам'яній хворобі.
21. Основні симптоми та синдроми при захворюваннях жовчовивідних шляхів: хронічному холециститі, холангіті, жовчнокам'яній хворобі.
22. Основні симптоми та синдроми при цукровому діабеті. Основні клінічні прояви захворювань щитовидної залози.
23. Підготовка до диференційного заліку

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, виконання вправ та практичних робіт, розв'язання ситуаційних завдань та кейсів, метод стандартизованого пацієнта.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukczyi-navchalnogo-proczesu/). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються протягом 24 год. Оцінки виставляються в електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за обидва семестри становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) Індивідуальні завдання здобувача (далі – ІЗС) не є обов'язковим елементом, але при бажанні здобувача освіти може бути виконане і оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10).

Підсумковий контроль. Умовою допуску до диф.заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за диф.залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + ДЗ$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити

запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізненні на лекцію або практичне заняття більше ніж на 5 хвилин здобувач(ка) освіти можете бути не допущений(на) до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (chrome-extension://efaidnbnmnibpcajpcglclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Нетяженко, В. З., Щуліпенко, І. М., Мальчевська, Т. Й., Шкала, Л. В., Дідківська, Л. А., Пленова, О. М., Горач, Н. В., Потаскалова, В. С., Козьмик, Т. В. Пропедевтика внутрішньої медицини. Частина 1. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб / За ред. В. З. Нетяженка. — Київ: Фенікс, 2024. — 552 с
2. Пропедевтика внутрішньої медицини: підручник / Ю.І. Децик, О.Г. Яворський, Є.М. Нейко та ін.; за ред. О.Г. Яворського. — 6-е вид., випр. і допов. — К.: ВСВ «Медицина», 2020. — 552 с. + 12 с. кольор. вкл
3. Методика обстеження терапевтичного хворого: навч. посіб. / С.М.Андрейчин, Н.А.Бількевич, Т.Ю.Чернець. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2021. — 276 с.
4. О.М. Ковальова, Т.В. Ащеулова «Пропедевтика внутрішньої медицини» Частина 1. Діагностика. Підручник з грифом МОН, МОЗ .— Вінниця: Нова книга. — 2017. — 424с. (англійською мовою).
5. Ковальова О.М., Шаповалова С.О., Нижегородцева О.О. «Пропедевтика внутрішньої медицини» Частина 2. Синдроми та хвороби. Підручник з грифом МОН, МОЗ .— Вінниця: Нова книга. — 2017. — 264с. (англійською мовою).

Зав. кафедри

Пропедевтики внутрішньої медицини,
медсестринства та біоетики

Тетяна АЩЕУЛОВА